

Metodický materiál

odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra

(připraveno ve spolupráci s Ministerstvem financí)

K obecně závazné vyhlášce o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

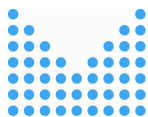
1. Úvod

S účinností od 1. července 2012 došlo k novelizaci zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. K novelizaci došlo zákonem č. 174/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 142/2012 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti se zavedením základních registrů. Ministerstvo vnitra tedy jako orgán, který poskytuje obcím metodickou pomoc při vydávání obecně závazných vyhlášek, ve spolupráci s Ministerstvem financí, upravilo v souvislosti s touto novelizací metodický materiál k obecně závazné vyhlášce o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Novelizace přinesla především tyto zásadní změny:

- byl rozšířen okruh poplatníků,
- došlo ke zvýšení horní hranice sazby poplatku,
- byla zavedena společná odpovědnost poplatníka a jeho zákonného zástupce za zaplacení poplatku,
- obcím bylo pro účely řízení o místních poplatcích umožněno čerpat některé referenční údaje ze základního registru obyvatel, údaje z informačního systému cizinců a údaje z informačního systému evidence obyvatel.

Výše uvedené změny mají za následek, že pokud budou obce v následujícím kalendářním roce, tj. v roce 2013, chtít nadále vybírat místní poplatek za systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (dále také „poplatek za systém nakládání s komunálním odpadem“), budou muset vydat nové obecně závazné vyhlášky, které budou v souladu s novelizovaným zněním zákona. Ten ve svém přechodném ustanovení uvádí, že poplatkové povinnosti vzniklé v kalendářním roce 2012 a dříve se řídí dosavadními právními předpisy. Obce mohou již od 1. července 2012 vydávat obecně závazné vyhlášky (s účinností od 1. 1. 2013) zavádějící místní poplatek za systém nakládání s komunálním odpadem pro rok 2013 dle novelizovaného znění zákona.

2. Poplatník

Podle ustanovení § 10b zákona o místních poplatcích je poplatníkem:

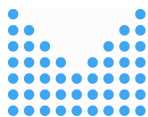
- a) fyzická osoba,
 - 1. která má v obci trvalý pobyt,
 - 2. které byl podle zákona upravujícího pobyt cizinců na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo přechodný pobyt na dobu delší než 90 dnů,
 - 3. která podle zákona upravujícího pobyt cizinců na území České republiky pobývá na území České republiky přechodně po dobu delší 3 měsíců,
 - 4. které byla udělena mezinárodní ochrana podle zákona upravujícího azyl nebo dočasná ochrana podle zákona upravujícího dočasnou ochranu cizinců,
- b) fyzická osoba, která má ve vlastnictví stavbu určenou k individuální rekreaci, byt nebo rodinný dům, ve kterých není hlášena k pobytu žádná fyzická osoba.

Zákon o místních poplatcích tedy rozlišuje dvě skupiny poplatníků. U první skupiny poplatníků je existence poplatkové povinnosti vázána na pobyt v obci, u druhé na vlastnictví nemovitosti na území obce. U druhé skupiny poplatníků je cílem nové právní úpravy odstranit nerovnost spočívající v tom, že poplatek doposud neplatily osoby, které bydlí v rodinných domech a bytech a nejsou v nich hlášeny k pobytu, jinými slovy dochází k rozšíření okruhu poplatníků o osoby, které produkují komunální odpad, ale doposud neměly povinnost platit poplatek. Lze považovat za spravedlivé, aby se uvedené osoby na úhradě nákladů obce na provoz systému nakládání s komunálním odpadem podílely. Je pravdou, že podle nové úpravy nelze zpoplatnit právnické osoby vlastníci byt jako např. bytová družstva. Lze však předpokládat, že právě v těchto bytech jde převážně o užívání osobami, které jsou v nich v převážné míře přihlášeny k pobytu a poplatek platí z tohoto titulu, nikoliv z titulu vlastnictví nemovitosti.

Od 1. července 2012 obce pro účely správy místních poplatků nově dle § 16 zákona o místních poplatcích využívají *základní registr obyvatel, informační systém evidence obyvatel a informační systém cizinců*. V těchto evidencích jsou dohledatelné všechny čtyři podskupiny poplatníků uvedené pod písm. a) § 10b zákona o místních poplatcích. V informačním systému evidence obyvatel jsou vedeny údaje o občanech ČR a tzv. vazebních osobách (tj. cizincích, kteří jsou matkou, otcem, popřípadě jiným zákonným zástupcem, manželem, registrovaným partnerem nebo dítětem občana ČR). V informačním systému cizinců, jsou pak vedeny údaje o cizincích. Z těchto evidencí jsou obce oprávněny využívat údaje v rozsahu stanoveném v § 16 zákona o místních poplatcích.

Zjednodušeně lze říci, že § 10b odst. 1 písm. a):

- bod 1. zahrnuje: fyzické osoby s trvalým pobytem (jedná se o občany České republiky),
- bod 2. zahrnuje: cizince (občany třetích zemí) s povoleným trvalým pobytem,
cizince s dlouhodobým vízem,
cizince s povolením k dlouhodobému pobytu,

cizince s povolením k přechodnému pobytu (jde-li o rodinné příslušníky osob uvedených v bodě 3),

bod 3. zahrnuje: občany zemí Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska,

bod 4 zahrnuje: cizince s udělenou mezinárodní ochranou nebo dočasnou ochranou (v současné době se fakticky jedná pouze o cizince s uděleným azylem nebo doplňkovou ochranou – institut dočasné ochrany nebyl dosud použit).¹

Pokud obec při zavedení tohoto poplatku obecně závaznou vyhláškou do jejího obsahu přejímá ustanovení o vymezení poplatníka (§10b odst. 1 zákona o místních poplatcích), je povinna toto ustanovení převzít v celém jeho rozsahu. V případě, že má obec zájem určitou skupinu poplatníků osvobodit, doporučuje metodika toto osvobození provést formou výslovného osvobození, nikoliv úpravou (zúžením zákonného zmocnění/vynecháním některé ze skupiny nebo podskupiny zákonem vymezeného okruhu poplatníků) zákonného vymezení okruhu poplatníků přejímaného ze zákona o místních poplatcích. Při využití institutu osvobození nebo úlevy od poplatku je nezbytné, aby obec respektovala ústavní princip zákazu diskriminace (blíže bod 4. Osvobození a úlevy od poplatku).

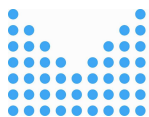
3. Sazba poplatku a rozúčtování nákladů obce na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu

Sazba poplatku je dvousložková a tvoří ji:

- Dle § 10b odst. 4 písm. a) zákona o místních poplatcích částka se stanovenou horní hranicí 250 Kč za osobu a kalendářní rok. Výši této částky stanoví obec libovolně dle svého uvážení, aniž by ji v obecně závazné vyhlášce zdůvodňovala.
- Dle § 10b odst. 4 písm. b) zákona o místních poplatcích částka, kterou zastupitelstvo obce stanoví ve výši naposledy známých (v době schvalování obecně závazné vyhlášky) nákladů obce na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu za „předchozí kalendářní rok“ (viz dále) rozpočítaných na všechny poplatníky. Obec musí v obecně závazné vyhlášce u této částky provést rozúčtování nákladů na každou osobu poplatníka. Při tomto rozúčtování přitom obec vychází z aktuálních údajů o počtu poplatníků, tedy z počtu poplatníků, který je obci znám v době přípravy obecně závazné vyhlášky. Rozúčtování je možno uvést přímo u příslušného článku nebo samostatně v příloze, která je nedílnou součástí obecně závazné vyhlášky. Výše této složky poplatku nesmí přesáhnout zákonem stanovený limit 750 Kč za osobu a kalendářní rok.

Vzhledem k proměnlivosti nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu je obvykle nezbytné každoročně druhou složku poplatku upravit změnou (novelizací) nebo vydáním nové obecně závazné vyhlášky. Pokud však samozřejmě sazba poplatku již dosahuje povolené maximální výše, resp. rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu se oproti předchozímu roku nemění, vyhlášku není nutno

¹ Jelikož jsou do okruhu poplatníků nově zahrnuti i „cizinci“, doporučuje se obcím, aby obec „cizince“ s touto skutečností seznámila i jiným vhodným způsobem, než pouhým vydáním obecně závazné vyhlášky.

a ani nelze za účelem navýšení této složky sazby poplatku měnit. Rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu však musí obec provádět každoročně a i v případech, kdy se výše poplatku nemění a vyhlášku není třeba novelizovat, musí být schopna rozúčtování nákladů na příslušný kalendářní rok doložit.

Druhá složka poplatku by měla motivovat poplatníky, aby více třídili komunální odpad, neboť čím více poplatníci odpad třídí, tím menší je objem vyprodukovaného netříděného komunálního odpadu a náklady obce na jeho sběr a svoz jsou tedy nižší. Pokud chce obec poplatníkům tuto druhou složku poplatku snížit, doporučuje metodika provést tak formou úlev stanovených v samostatném článku obecně závazné vyhlášky.

Rozsah nákladů na svoz a sběr netříděného komunálního odpadu pro potřeby rozúčtování dle § 10b odst. 4 písm. b) zákona o místních poplatcích se (v souvislosti s novelou zákona o místních poplatcích účinné od 1. července 2012) nemění a obce tedy provádějí rozúčtování stejně jako doposud. Rozšiřuje se pouze okruh poplatníků, na které se tyto náklady rozpočítávají. Je třeba zdůraznit, že obec je při stanovení částky dle § 10b odst. 4 písm. b) povinna rozpočítat náklady na všechny zákonem vymezené poplatníky. Skutečnost, že obec některé skupiny od poplatků osvobodí nebo jim stanoví úlevy, nemá za následek, že by se tyto skupiny poplatníků do rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu nezapočítávaly.

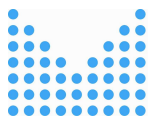
Netříděným komunálním odpadem se rozumí odpad, který zbude po vytrídění obcí (obecně závaznou vyhláškou vydanou na základě § 17 odst. 2 zákona o odpadech) stanovených složek komunálního odpadu, tedy směsný odpad.

Jak je již uvedeno výše, obec stanovuje druhou část místního poplatku za provoz systému nakládání s komunálním odpadem na základě nákladů obce na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu za „předchozí kalendářní rok“. Pokud se například obec rozhodne v průběhu roku 2012 vydat obecně závaznou vyhlášku, kterou stanoví místní poplatek za systém nakládání s komunálním odpadem na kalendářní rok 2013 s účinností od 1. ledna 2013, lze za „předchozí kalendářní rok“ považovat rok 2012 v případě, že obci jsou již známé definitivní náklady na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu vzniklé v tomto roce. Jelikož řadě obcí ještě nejsou tyto náklady v době vydávání obecně závazné vyhlášky známy, nezbyvá obci než vycházet z posledních známých nákladů vzniklých v nejbližší předcházejícím roce, kterým bude zpravidla rok 2011.

4. Osvobození a úlevy od poplatku

Poté, co je stanovena sazba poplatku, která je pro všechny poplatníky stejná, může obec v obecně závazné vyhlášce využít institutu úlevy nebo osvobození od poplatku. V obci se totiž mohou nacházet různé skupiny poplatníků, jejichž rozdílné podmínky a potřeby v rámci obce má obec možností tímto způsobem zohlednit. Pokud tedy obec chce dosáhnout rozdílné výše výsledné sazby poplatku pro jednotlivé skupiny poplatníků, lze tak učinit zejména využitím úlev nebo osvobození.

Vzhledem k tomu, že zákon již neumožňuje místní poplatek v individuálních případech z důvodu nepřiměřené tvrdosti prominout, je vhodné, aby obce na tuto

problematiku reagovaly a pečlivě zvážily, zda některé skupiny fyzických osob není vhodné od tohoto poplatku osvobodit. Rozhodne-li se obec některé skupiny fyzických osob od místního poplatku za provoz systému nakládání s komunálním odpadem osvobodit, musí tak činit nediskriminačním způsobem. Tomuto požadavku dle našeho názoru odpovídá např. osvobození osob, které jsou sice v obci hlášeny k pobytu, nicméně dlouhodobě žijí mimo její území a žádný odpad tak fakticky neprodukují. Zvážit lze rovněž osvobození některých atypických skupin obyvatel, kterými jsou například děti umístěné v dětských domovech apod.

Osvobození a úlevy musí být v obecně závazné vyhlášce vymezeny jasně, přesně a způsob prokazování nároku na osvobození nebo úlevu by neměl být omezován a nesmí být diskriminační.

Vznik ani ztrátu nároku na osvobození nebo úlevu nedoporučuje metodika vázat na prokázání skutečnosti zakládající nárok na osvobození nebo úlevu v termínu stanoveném obecně závaznou vyhláškou. Pokud jde o osvobození nebo úlevu vyplývající ze zákona o místních poplatcích, ani zde zákon nespojuje ztrátu nároku na osvobození s prokázáním podmínky osvobození v určité lhůtě. Prokázání osvobození by mělo být uplatněno poplatníkem při plnění ohlašovací povinnosti nebo popř. realizováno v rámci odvolacího řízení k rozhodnutí o stanovení poplatku. Obec může pořádkovou lhůtu k prokázání osvobození vyhláškou stanovit, ale její nedodržení, a to ani po výzvě, je možné sankcionovat výhradně pořádkovou pokutou, nikoliv však ztrátou nároku na osvobození nebo úlevu.

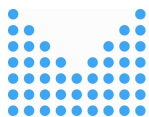
5. Ohlašovací povinnost

Dle ust. § 14 odst. 2 zákona o místních poplatcích je obec oprávněna v obecně závazné vyhlášce stanovit ohlašovací povinnost a lhůty pro její plnění. Rozsah údajů, které poplatník v ohlášení uvádí, je pak uveden v § 14a odst. 1 a 2. Změnu údajů uvedených v ohlášení je poplatník povinen dle ust. § 14a odst. 3 zákona o místních poplatcích oznámit do 15 dnů ode dne, kdy nastala. Jelikož se jedná o lhůtu stanovenou zákonem, musí obec tuto zákonnou lhůtu v obecně závazné vyhlášce respektovat.

V souvislosti se zákonem o základních registrech je třeba uvést, že s účinností od 1. července 2012 je zákon o místních poplatcích doplněn o ustanovení § 16, dle kterého obecní a krajské úřady využívají pro účely řízení o místních poplatcích referenční údaje ze základního registru obyvatel, údaje z informačního systému evidence obyvatel a údaje z informačního systému cizinců. Protože se jedná o údaje (včetně referenčních údajů) využívané až v rámci příslušných řízení, je přípustné, aby obecně závazná vyhláška požadovala jejich uvedení v rámci ohlašovací povinnosti dle § 14a zákona o místních poplatcích, je-li to pro účely místního poplatku nezbytné. Obsah ohlášení poplatníka či plátce dle § 14a zákona o místních poplatcích tak zůstává zachován.

6. Splatnost poplatku

Ust. § 14 zákona o místních poplatcích umožňuje obci v obecně závazné vyhlášce stanovit také splatnost poplatku. S ohledem na praxi metodika obci doporučuje, aby v obecně závazné vyhlášce stanovila zvláštní lhůty splatnosti poplatku v případě cizinců.

Splatnost poplatku lze v takovém případě stanovit například do 15 dnů od uplynutí lhůty pro splnění ohlašovací povinnosti.

7. Poplatkové období

Poplatkovým obdobím je kalendářní rok. Obec by proto měla stanovit poplatek „za systém nakládání s komunálním odpadem“ vždy na celý kalendářní rok s účinností od 1. ledna až do posledního dne příslušného kalendářního roku, aniž by výši tohoto poplatku v průběhu roku měnila. Obcím se proto doporučuje, aby obecně závazné vyhlášky stanovující tento poplatek vydávaly v dostatečném předstihu tak, aby nabyly účinnosti právě ke dni 1. ledna příslušného kalendářního roku.

8. Placení poplatku v případě změny v průběhu kalendářního roku

V případě změny místa pobytu, změny vlastnictví stavby určené k individuální rekreaci, bytu nebo rodinného domu v průběhu kalendářního roku, se poplatek platí v poměrné výši, která odpovídá počtu kalendářních měsíců pobytu nebo vlastnictví v příslušném kalendářním roce. Dojde-li ke změně v průběhu kalendářního měsíce, je pro stanovení počtu měsíců rozhodný stav k poslednímu dni tohoto měsíce.

9. Placení poplatku za více osob

Za fyzické osoby tvořící domácnost může poplatek platit jedna osoba. Za fyzické osoby žijící v rodinném nebo bytovém domě může poplatek platit vlastník nebo správce. Osoby, které platí poplatek za více fyzických osob, jsou povinny obecnímu úřadu oznámit jméno, popřípadě jména, příjmení a data narození osob, za které poplatek platí. Je třeba zdůraznit, že osoba, která platí poplatek za více fyzických osob, není z titulu svého postavení plátcem a z tohoto důvodu jí obec nemůže uložit žádné jiné povinnosti. Nelze jí např. uložit ohlašovací povinnost, povinnost zaplatit poplatek apod.

10. Společná odpovědnost za zaplacení poplatku

Novela zákona o místních poplatcích účinná od 1. července 2012 nově zavedla také společnou odpovědnost poplatníka a jeho zákonného zástupce za zaplacení poplatku v případě, že byl poplatník v době vzniku poplatkové povinnosti nezletilý. Zákonný zástupce má v takovém případě stejné procesní postavení jako poplatník a obecní úřad může v případě, že poplatek není zaplacen, vyměřit poplatek jednomu z nich. Toto ustanovení však nelze dle přechodného ustanovení novely aplikovat na poplatkové povinnosti vzniklé v kalendářním roce 2012 a dříve.

Institut společné odpovědnosti za zaplacení poplatku, znamená speciální úpravu ve vztahu k úpravě daňového řádu, konkrétně k jeho ustanovení o společném zastupování při vzniku společné daňové povinnosti podle § 30. Institut společné a nerozdílné odpovědnosti umožňuje vyměřit poplatek kterékoli osobě tj. nezletilému poplatníkovi nebo jednomu ze zákonných zástupců, v praxi pak zejména tomu, u koho je vyšší pravděpodobnost skutečné úhrady. Mezi sebou se pak příslušné osoby vypořádají podle zásad soukromého práva.

Výše uvedené se vztahuje k novelizovanému znění zákona o místních poplatcích, které je účinné od 1. července 2012.

-
- tento materiál popisuje právní stav ke dni zpracování (aktualizace);
 - právní názor uvedený v tomto materiálu není právně závazný, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze soud
-

Aktualizováno k datu: 1. července 2012

Zpracoval: odbor dozoru a kontroly veřejné správy

Ministerstvo vnitra je v rámci své působnosti příslušné k posuzování zákonnosti OZV.

K otázkám výkladu zákona o místních poplatcích a výkladu daňového řádu je příslušné Ministerstvo financí.

Kontaktní osoby za Ministerstvo vnitra:

Mgr. Lukáš Toman, tel. 974 816 444, e-mail: lukas.toman@mvcz.cz

Mgr. Petra Furková, tel. 974 816 437, e-mail: petra.furkova@mvcz.cz

Kontakt na Ministerstvo financí:

Odbor 26 – majetkové daně, daň silniční, poplatky a oceňování, tel. 257 042 632